

БІБЛІОГРАФІЯ. ПЕРШОДЖЕРЕЛА

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ З РЕАБІЛІТАЦІЇ

Кравченко Оксана, докторка педагогічних наук, професорка, декан факультету соціальної та психологічної освіти, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ORCID 0000-0002-9732-6546

E-mail: okskravchenko@ukr.net

Автором запропоновано бібліографічний покажчик наукових праць з реабілітації, які умовно поділено за такими тематичними напрямками: реабілітація від наслідків на аварії ЧАЕС; діяльність реабілітаційних центрів; різні види реабілітації; реабілітація учасників бойових дій; реабілітація дітей та молоді; природотерапія; реабілітація людей з інвалідністю; інклюзивний туризм.

Покажчик стане у нагоді науковцям, викладачам закладів вищої освіти, студентам, магістрантам, аспірантам, фахівцям-практикам у сфері реабілітації, органам місцевого самоврядування, громадським організаціям та всім, хто цікавиться сферою реабілітації.

Ключові слова: *реабілітація, реабілітація від наслідків на аварії ЧАЕС; діяльність реабілітаційних центрів; різні види реабілітації; реабілітація учасників бойових дій; реабілітація дітей та молоді; природотерапія; реабілітація людей з інвалідністю; інклюзивний туризм.*

Kravchenko Oksana, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Social Pedagogy and Social Work Department, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

ORCID 0000-0002-9732-6546

E-mail: okskravchenko@ukr.net

The author has proposed a bibliographic index of scientific works on rehabilitation, which are conditionally divided according to the following thematic areas: rehabilitation from the consequences of the Chernobyl nuclear power plant accident; activities of rehabilitation centers; various types of rehabilitation; rehabilitation of combatants; rehabilitation of children and youth; naturopathy; rehabilitation of people with disabilities; inclusive tourism.

The index will be useful to scientists, teachers of higher education institutions, students, master's students, postgraduates, specialists-practitioners in the field of rehabilitation, local self-government bodies, public organizations and everyone who is interested in the field of rehabilitation.

Keywords: *rehabilitation, rehabilitation from the consequences of the Chernobyl nuclear power plant accident; activities of rehabilitation centers; various types of rehabilitation; rehabilitation of combatants; rehabilitation of children and youth; naturopathy; rehabilitation of people with disabilities; inclusive tourism*

Станом на 01 січня 2020 року, в Україні 2,7 млн. осіб мали інвалідність, у тому числі 222,3 тис. осіб з I групою інвалідності, 900,8 тис. осіб з II групою інвалідності, 1416,0 тис. осіб з III групою інвалідності та 163,9 тис. дітей з інвалідністю.

Події епідеміологічного, техногенного, суспільно-політичного характеру, спричинили позитивну динаміку у збільшенні цих показників: пандемія коронавірусу COVID-19 зумовила потребу у довготривалій реабілітації людей з нормотиповим

розвитком, які хворіли, а також стала викликом для людей з інвалідністю стосовно отримання базових послуг та лікування; каліцтво внаслідок нещасних випадків через поганий стан доріг, низький рівень безпеки виробництва внаслідок зносу обладнання, його невідповідності сучасним вимогам тощо; повномасштабне вторгнення РФ на територію України стало причиною як невинних смертей, так і каліцтва населення внаслідок поранень, ракетних обстрілів як військовослужбовців, так і цивільного населення.

Для сфер охорони здоров'я, соціального захисту, реабілітації, охорони психічного здоров'я та громадськості постають короткострокові і довгострокові завдання не лише лікування, а й комплексного відновлення громадян від наслідків війни.

Саме реабілітація має практичне значення: завдяки реабілітаційним заходам людина після травм повертається до соціального і професійного життя, стає його повноправним учасником, включається у виробничі відносини, стає незалежним від соціальних пілг і виплат, тим самим позбувається статусу людини, яка перебуває у складних життєвих обставинах.

З огляду на вищезначене, реабілітація має соціально-економічний ефект і привертає увагу органів державної влади, фахівців-практиків, науковців і самих людей з інвалідністю або людей, які зазнали травм тощо.

Завдяки переходу від медичної до соціальної моделі інвалідності вплив хвороби чи травми розглядається крізь призму єдності особистісних, соціальних і медичних факторів. Доцільно запропонувати результати досліджень відмінностей між медичним лікуванням та реабілітацією. Якщо лікування спрямоване на боротьбу з хворобою, етіотропні фактори, усунення причини і суті хвороби, то реабілітація – на мобілізацію захисних механізмів організму. Якщо лікування спрямоване на ліквідацію чи зменшення клінічних проявів хвороби, попередження її прогресування, то реабілітація – на усунення наслідків хвороб: відновлення фізичного і психічного статусу до соціально значимого рівня, досягнення максимально можливої соціальної і економічної незалежності. Лікування направлене на організм сьогодні, в даний час, а реабілітація – на особистість і на майбутнє. Лікування на стаціонарному, амбулаторному і санаторно-курортному етапі направлене безпосередньо на лікування причини захворювання чи пошкодження, то реабілітація – на стаціонарному етапі – відновлення функцій організму до рівня, коли особа може себе обслужити, пересуватися, бути готовим до продовження програми медичної реабілітації; на поліклінічному етапі – профілактика прогресування захворювання, відновлення зайнятості; на санаторному етапі – відновлення втрачених функцій організму, фізичного і психічного статусу. Лікування направлене на конкретну ліквідацію чи компенсацію захворювання, що не завжди дає можливість повернутись до праці, бути економічно незалежним членом суспільства, то завдяки реабілітації постійно проводиться визначення реабілітаційного потенціалу і прогнозу. Лікування може проводитися і без участі хворого і являється в певній мірі пасивним методом, то реабілітація вимагає активної участі хворого (беруться до уваги всі аспекти фізичного, психічного і соціального існування хворого). Лікування в більшій мірі здійснюється фахівцями сфери охорони здоров'я, то для реабілітації необхідна міжсекторальна співпраця на вертикальному (державний рівень, регіональний, рівень громади) і горизонтальному (сфери охорони здоров'я, соціального захисту, освіти, громадських організацій, людей з інвалідністю чи травматизованих тощо) рівнях¹.

¹ Шевчук В.І., Яворовенко О.Б., Беляєва Н.М., Шевчук С.В. Реабілітація інвалідів: Монографія. Вінниця: ФОП Данилюк В.Г., 2012. 216 с.

В умовах війни і післявоєнного періоду потреба у послугах реабілітації буде зростати. І в цьому контексті заслуговує на увагу зарубіжний досвід кращих практик відновлення. Водночас, за часів незалежності України накопичені теоретичний і практичний аспекти реабілітації людей з інвалідністю: нормативно-правове забезпечення; діяльність реабілітаційних центрів, інноваційні технології реабілітації та ін. Вагомого значення набувають наукові праці, в яких узагальнена діяльність української системи реабілітації.

Саме з цією метою підготовлена ця розвідка. Для цього на офіційній сторінці Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського за допомогою функції «Комплексний пошук у каталогах Бібліотеки» (<http://surl.li/bcsj>) здійснено пошук за ключовим словом «реабілітація». У результаті запропоновано 1683 праць українських авторів, починаючи з 1991 року і до сьогодні. Серед видів наукових праць: дисертації, автореферати, монографії, збірники конференцій, науково-методичні довідники, навчальні посібники.

Внаслідок аналізу і вибірки цих праць встановлено, що близько 80 % – це роботи з медичної реабілітації, решта – стосуються реабілітації у різних сферах наукового знання (соціальної роботи, соціальної педагогіки, корекційної педагогіки, педагогіки, психології, фізичної культури, географії, економіки, екології тощо).

Внаслідок такого огляду запропоновано бібліографічний покажчик наукових праць з реабілітації, які умовно поділено за такими тематичними напрямками: реабілітація від наслідків на аварії ЧАЕС; діяльність реабілітаційних центрів; різні види реабілітації; реабілітація учасників бойових дій; реабілітація дітей та молоді; природотерапія; реабілітація людей з інвалідністю; інклюзивний туризм.

Сподіваємося, що покажчик стане у нагоді науковцям, викладачам закладів вищої освіти, студентам, магістрантам, аспірантам, фахівцям-практикам у сфері реабілітації, органам місцевого самоврядування, громадським організаціям та всім, хто цікавиться сферою реабілітації.

Реабілітація від наслідків на аварії ЧАЕС

Макієнко Т.С. Особливості змін стану здоров'я підлітків з радіаційно-контрамінованих районів Полісся та обґрунтування профілактичних і реабілітаційних заходів : дис... канд. мед. наук: 14.01.10. К., 2001. 159 с.

Панченко О.А. Реабілітація психічних розладів у учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС в віддаленому періоді : автореф. дис...д-ра мед. наук: 14.00.18. Х., 1995. 41 с.

Парамонов З.М. Наукове обґрунтування комплексу організаційних заходів щодо медичної реабілітації дітей та підлітків, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : дис... канд. мед. наук: 14.02.03. К., 1999. 171 с.

Траверсе Г.М. Клінічні та параклінічні аспекти стану здоров'я та реабілітації дітей з сімей ліквідаторів на Чорнобильській АЕС : автореф. дис...д-ра мед. наук: 14.01.10. К., 1996. 36 с.

Чужикова В.Г. Педагогічна реабілітація дітей та підлітків Чорнобильської зони в умовах дитячого оздоровчого центру : дис... канд. пед. наук: 13.00.01. Черкаси, 1996. 169 с.

Шум М.І. Динаміка рівня здоров'я у процесі фізичної реабілітації осіб, які зазнали впливу комплексу факторів Чорнобильської аварії : дис... канд. наук з фізичного виховання і спорту: 24.00.02. К., 2001. 192 с.

Діяльність реабілітаційних центрів

Крупник З.І. Формування відповідального ставлення до здоров'я у вихованців центрів соціально-психологічної реабілітації : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05. Умань, 2016. 22 с.

Лещій Н.П. Теоретико-методичні основи фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми зі складними порушеннями розвитку в умовах освітньо-реабілітаційного центру : монографія; Одеса : Букаєв Вадим Вікторивич [вид.], 2020. 303 с.

Ляшенко В.І. Формування життєвої компетентності дітей-інвалідів у центрах ранньої соціальної реабілітації : дис... канд. пед. наук: 13.00.05. Херсон, 2004. 277 с.

Нечипоренко В.В. Системний розвиток навчально-реабілітаційного центру як умова формування життєвих компетенцій в учнів з обмеженими можливостями здоров'я : дис... канд. пед. наук: 13.00.03. К., 2006. 207 с.

Остролуцька Л.І. Розвиток центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю в Україні (90-ті рр. XX – початок XXI століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05. К., 2021. 20 с.

Позднякова О.Л. Розвиток виховної системи освітньо-реабілітаційного закладу: теоретичні засади та інноваційний досвід : монографія. Запоріжжя : Вид-во Хортиц. нац. акад., 2019. 315 с. :

Поліщук О.А. Трудова реабілітація осіб з обмеженими можливостями здоров'я в умовах реабілітаційних центрів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05. Старобільськ, 2018. 20 с. :

Прокопенко О.В. Принципи формування центрів професійно-трудової реабілітації інвалідів та інших маломобільних груп населення : дис... канд. архітектури: 18.00.02. К., 2006. 185 с.

Система центрів соціальної реабілітації дітей з інвалідністю в Україні: довідник / Інститут соціальної політики ; уклад. А. Г. Шевцов [та ін.]. К. : НТІ «Інститут соціальної політики», 2003. 255 с.

Сілявіна Ю.С. Моделювання системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами в умовах навчально-реабілітаційного центру [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03. К., 2019. 20 с.

Різні види реабілітації

Гусак Н.Є. Інституціоналізація соціальної реабілітації в українському суспільстві: автореф. дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.04. К., 2013. 17 с.

Дегтяренко Т.М. Науково-методичні основи управління системою корекційно-реабілітаційної допомоги : монографія; Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка : Кочубей Н. В., 2010. 259 с.

Інтелектуальні технології в медичній діагностиці, лікуванні та реабілітації : [монографія] / С. В. Павлов [та ін.] ; за ред. С. В. Павлова, О. Г. Авруніна ; Вінниця : Едельвейс і К, 2019. 258 с.

Корнієнко В.В. Соціально-психологічні засади збереження та розвитку реабілітаційного потенціалу особистості: монографія. Северодонецьк : LAT&K, 2021. 539 с.

Лоренсо Р.А. Психологічні основи міжнародних реабілітаційних програм для потерпілих від крупномасштабних критичних інцидентів : автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.01. Х., 2000. 18 с.

Михайлова Н.Є. Фізична реабілітація дітей з вадами розумового розвитку : дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.03. Рівне, 2007. 233 с.

Мірошник Н.С. Православні монастирські комплекси України (Принципи функціональної і естетичної реабілітації) : дис... канд. архітектури: 18.00.01. К., 1999. 169 с.

Мосійчук Т.Є. Соціальна реабілітація соціально-депривованих категорій населення: соціологічний підхід : автореф. дис... канд. соціол. наук: 22.00.04. Запоріжжя, 2008. 16 с.

Полулященко Ю.М. Соціальна інтеграція людей з обмеженими можливостями засобами фізичної культури і спорту в умовах регіонального реабілітаційного середовища: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05. Луганськ, 2012. 248 с.

Рефлексотерапія і реабілітація. Х. : Фоліо, 2003. 189 с.

Савченко О.О. Принципи формування зон психологічної реабілітації населення в структурі православних комплексів (на прикладі Полтавської області) : автореф. дис. ... канд. архітектури : 18.00.04. Полтава, 2014. 19 с.

Соціально-психологічна реабілітація вразливих категорій громадян від наслідків війни : колективна монографія / [О. Д. Сафін, Н. М. Коляда та ін.] ; за заг. ред. О. О. Кравченко ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. ФОП Ямчинський О.В., 2022. 406 с.

Старков Д.Ю. Динаміка мотивації адиктів у процесі соціально-психологічної реабілітації : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.04. К., 2021. 24 с.

Теоретичні та методичні аспекти корекційно-реабілітаційної діяльності : монографія; Суми : Мрія, 2015. 250 с.

Реабілітація учасників бойових дій

Бібік Т.А. Фізіолого-гігієнічна оцінка професійної діяльності, контроль та реабілітація військових спеціалістів, які працюють в екстремальних умовах : автореф. дис... канд. мед. наук: 14.02.01. К., 2000. 23 с.

Бриндіков Ю.Л. Теорія та практика реабілітації військовослужбовців – учасників бойових дій в системі соціальних служб : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05. Тернопіль, 2019. 39 с.

Вязьмітінова С.О. Порушення психологічної адаптації учасників бойових дій та принципи їх медико-психологічної реабілітації в санаторно-курортних умовах : дис. ... д-ра філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я : [спец.] 225. Харків, 2020. 167 с.

Гайда І.М. Медико-соціальне обґрунтування удосконалення системи медичної реабілітації військовослужбовців на регіональному рівні : автореф. дис. ... канд. мед. наук : 14.02.03. Ужгород, 2018. 24 с.

Життя після війни: реабілітація учасників ООС : біобібліогр. покажч.-дайджест / [уклад. В. І. Вовк ; ред.: С. Чачко, В. Кучерява, Н. Лінкевич] ; Держ. б-ка України для юнацтва. Київ : Держ. б-ка України для юнацтва, 2019. 70 с.

Карачинський О.А. Трансформація смислових структур особистості комбатантів у реабілітаційний період : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.09. Київ, 2019. 19 с.

Колесніченко О.С. Психологічна реабілітація військовослужбовців після виконання службово-бойових завдань в бойових умовах : монографія / [О. С. Колесніченко, І. І. Приходько, Я. В. Мацегора] ; Харків : НА НГУ, 2021. 99 с.

Комплексна психофізична реабілітація військовослужбовців : монографія / Війск. акад. (м. Одеса). Одеса : Букаєв Вадим Вікторович [вид.], 2018 . Ч. 1 / [І. І. Павелко та ін.] ; за заг. ред. І. І. Павелко, М. В. Тверезовського. 2018. 344 с.

Комплексна психофізична реабілітація військовослужбовців : монографія / Війск. акад. (м. Одеса). Одеса : Букаєв Вадим Вікторович [вид.], 2018 . Ч. 2 / [Н. А. Башовець, І. І. Павелко] ; за заг. ред. І. І. Павелко, М. В. Тверезовського. 2018. 148 с.

Комплексна реабілітація інвалідів : [монографія]. Хмельницький : [б. в.], 299 с.

Лесков В.О. Соціально-психологічна реабілітація військовослужбовців із районів військових конфліктів: дис... канд. психол. наук: 19.00.09. Хмельницький, 2008. 192 с.

Медико-психологічна реабілітація та соціальна адаптація учасників бойових дій: проблеми та перспективи : бібліогр. покажч. до наук.-практ. конф. / Нац. наук. мед. б-ка України, Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця, Асоц. з мед. та психол. реабілітації ; уклад.:

Л.Є. Корнілова, Є.О. Корнілова]. Київ : Нац. наук. мед. б-ка України : Нац. мед. ун-т ім. О.О. Богомольця, 2018. 32 с.

Методичні рекомендації організації реабілітаційних центрів для ветеранів АТО / Корнацький В. М. [та ін.] ; Дніпр. мед. ін-т традиц. і нетрадиц. медицини, ДУ «ННЦ «Ін-т кардіології ім. М. Д. Стражеска» НАМН України. Дніпро : Акцент ПП, 2017. 290 с.

Охорона ментального здоров'я та медико-психологічна реабілітація військовослужбовців в умовах гібридної війни: теорія і практика : монографія / [В. І. Цимбалюк та ін.] ; за заг. ред. акад НАМН України, чл.-кор. НАН України, д-ра мед. наук, проф. В. І. Цимбалюка. Київ : Медицина, 2021. 254 с.

Питання психологічної реабілітації ветеранів учасників антитерористичної операції та військовослужбовців операції об'єднаних сил в Україні : метод. рек. / [уклад.: Савицький В. Л. та ін.] ; Укр. військ.-мед. акад. [та ін.]. Київ : Чалчинська Н. В. [вид.], 2020. 90 с.

Попелюшко Р.П. Психологічна реабілітація комбатантів при віддалених наслідках стресогенних впливів : монографія. Київ : Вид-во Людмила, 2020. 391 с.

Психологічна допомога учасникам бойових дій в рамках індивідуальної програми реабілітації інваліда : метод. рек. для лікарів та психологів мед.-соц. експерт. коміс. та лікув.-профілакт. закл. / Держ. установа «Укр. держ. НДІ мед.-соц. проблем інвалідності МОЗ України» ; [упоряд.: А. В. Іпатов та ін.]. Дніпропетровськ : Акцент, 2015. 57 с.

Шевчук В.І. Медико-соціальна реабілітація інвалідів військової служби та учасників антитерористичної операції. Вінниця : Рогальська І.С., 2015. 255 с.

Реабілітація дітей та молоді

Бажмін В.Б. Допрофесійна підготовка підлітків з порушеннями функцій опорно-рухового апарату в центрах соціальної реабілітації : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03. Київ, 2016. 17 с.

Вітрищак С.В. Гігієнічні основи психодіагностики та реабілітації соціально дезадаптованих дітей : автореф. дис... д-ра мед. наук: 14.02.01. К., 2009. 36 с.

Воронін Д.М. Іпотерапія в фізичній реабілітації дітей віком 6–10 років з церебральним паралічем : автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.03. Л., 2009. 20 с.

Глоба О.П. Регіональне реабілітаційне середовище як фактор соціалізації дітей і молоді з обмеженими психофізичними можливостями : [монографія] ; Луганськ ; Краматорськ : ДДМА, 2011. 347 с.

Голубова Т.Ф. Комплексна медико-психологічна реабілітація дітей, які постраждали від надзвичайних ситуацій, на санаторно-курортному етапі : автореф. дис... д-ра мед. наук: 14.01.33. Ялта, 2008. 40 с.

Дегтяренко Т.М. Комплексна система корекційно-реабілітаційної роботи в дошкільному закладі для дітей з порушеннями зору : дис... канд. пед. наук: 13.00.03. К., 2005. 252 с.

Долинний Ю.О. Теоретичні аспекти реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями : монографія. Краматорськ : ДДМА, 2015. 106 с.

Дроздова І.В. Психолого-педагогічна реабілітація дітей з психофізичними вадами в межах індивідуальної програми реабілітації : метод. рек. для лікарів та психологів реабілітац. центрів та лікув.-профілакт. закл. Дніпропетровськ : Акцент ПП, 2016. 39 с.

Камінська Т.М. Оптимізація системи профілактичних заходів та реабілітація порушень стану здоров'я дітей шкільного віку : автореф. дис. ... д-ра мед. наук : 14.01.10. Київ, 2016. 40 с.

Кириллов Д.В. Особливості медико-психологічної реабілітації когнітивної сфери підлітків з ДЦП : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.04. Київ, 2021. 25 с.

Коляденко Н.В. Обґрунтування та розробка системи медико-соціальної реабілітації дітей із порушеннями психічного здоров'я : автореф. дис... д-ра мед. наук: 14.02.03. К., 2009. 40 с.

Комплексна соціальна реабілітація інвалідів дитинства : монографія / І. М. Азарський [и др.] ; К. : Університет «Україна», 2008. 314 с.

Комплексне лікування та реабілітація дітей-інвалідів / І.М. Азарський [та ін.] Львів : Вид-во ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2018. 265 с.

Корнієнко В.В. Особливості розвитку «образу-Я» у дітей з патологією опорно-рухового апарату в залежності від умов соціально-психологічної реабілітації : автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.04. К., 2009. 18 с.

Корольова Н.Д. Психолого-фізіологічні аспекти розумової працездатності та її реабілітації у молодших школярів : дис...канд. психол. наук: 19.00.07. Вінниця, 1995. 169 с.

Кухарська А.В. Профілактичні та реабілітаційні заходи у дітей з вегетативними дисфункціями на початку навчання у школі : автореф. дис... канд. мед. наук: 14.01.10. К., 2009. 20 с.

Мамчура М.В. Медико-соціальне обґрунтування системи профілактики дитячої інвалідності та реабілітації дітей з обмеженими можливостями : автореф. дис. ... канд. мед. наук : 14.02.03. К., 2011. 24 с.

Медико-психологічні основи здоров'язбереження та фізичної реабілітації молоді в умовах сучасних трансформаційних змін : монографія / [В. А. Шаповалова та ін. ; за ред. Н. Є. Завацької] ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. Северодонецьк : СХУ ім. В. Даля, 2016. 295 с.

Методичні питання психологічної реабілітації підлітків з [Текст] : [наук.-метод. посіб.] / Л. І. Гриценюк [та ін.] ; ред. Т. Д. Ілляшенко ; АПН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психології і соц. роботи, Київ. міськ. громад. орг. допомоги та сприяння дітям-інвалідам з дитинства «Церебрал». К. : Ніка-Центр, 2002. 40 с.

Мозгова Г. П. Психосоматичні захворювання у дітей та підлітків. Діагностика та реабілітація : монографія. К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. 261 с.

Молчан О.І. Соціально-культурна реабілітація інвалідів юнацького віку в умовах дозвілля : дис... канд. пед. наук: 13.00.06. К., 2003. 202 с.

Паламар І.В. Медико-соціальна характеристика інвалідності дітей з хворобами нервової системи та удосконалення регіональної системи її профілактики і реабілітації : дис... канд. мед. наук: 14.02.03. Вінниця, 2007. 220 с.

Програми для творчих об'єднань позашкільних і загальноосвітніх навчальних закладів: Соціально-реабілітаційний напрям / уклад. Л.М. Павлова ; Науково-методичний центр середньої освіти. Суми : ТОВ Видавництво «Антей», 2005. 240 с.

Сайко Н. О. Соціальна реабілітація молодших підлітків у роботі соціального педагога загальноосвітніх навчальних закладів. Полтава : Сімон, 2017. 335 с.

Седнев В.В. Система діагностичних, профілактичних, психокорекційних та реабілітаційних заходів при невротичних розладах у дітей : автореф. дис... д-ра мед. наук: 14.01.16. К., 2005. 32 с.

Соціальна реабілітація молоді з обмеженою дієздатністю / заг. ред. С.В. Толстоухова, І. М. Пінчук ; Український держ. центр соціальних служб для молоді. К. : УДЦССМ, 2000. 183 с.

Степаненко Т.І. Моніторинг стану здоров'я дітей дошкільного віку, що часто хворіють на гострі респіраторні захворювання, та удосконалення програми їх реабілітації : автореф. дис... канд. мед. наук: 14.01.10. К., 2001. 20 с.

Степанова Л.С. Оздоровчо-реабілітаційні заходи для дітей із груп ризику хворобивихованців дошкільних закладів : автореф. дис... канд. мед. наук: 14.01.10. К., 2001. 19 с.

Тютюнник М.І. Соціально-педагогічна реабілітація дітей в спеціальних дошкільних закладах освіти засобами творчої гри : дис... канд. пед. наук: 13.00.01. Івано-Франківськ, 1999. 199 с.

Чайковський М.Є. Соціально-педагогічні умови реабілітації студентів з особливими потребами : дис... канд. пед. наук: 13.00.05. Вінниця, 2006. 210 с.

Чудакова Л.Б. Лікувально-реабілітаційні заходи для дітей та підлітків з порушеними формами поведінки : дис... канд. мед. наук: 14.01.16. Д., 2000. 146 с.

Природотерапія

Комісарик М.І. Педагогічні умови використання фітоклімату в реабілітаційно-профілактичній роботі дитячих будинків для дітей-сиріт : дис... канд. пед. наук: 13.00.07. Івано-Франківськ, 2001. 240 с.

Кравченко О. О., Кривоколинська Н. М., Стрельченко Н. А., Каштан С. М. Каністерапія як інноваційний напрям соціально-психологічної реабілітації дітей з особливими освітніми потребами : монографія. Умань : Сочінський М. М., 2020. 224 с.

Соціально-психологічна реабілітація дітей та молоді з особливими освітніми потребами: інноваційні технології природотерапії : монографія / Кравченко О.О., Міщенко М.С., Левченко Н.В. та ін. ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2020. 144 с.

Терещенкова І.І. Ароматерапія в реабілітації дітей дошкільного віку, які часто хворіють на гострі респіраторні захворювання : автореф. дис... канд. мед. наук: 14.01.10. Х., 1999. 19 с.

Реабілітація людей з інвалідністю

Верховод І.С. Система соціально-професійної реабілітації та працевлаштування інвалідів в Україні : монографія. Мелітополь : Колор Принт, 2010. 156 с.

Верховод І.С. Система соціально-професійної реабілітації та працевлаштування інвалідів України : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.07. Донецьк, 2008. 20 с.

Гаврюшенко Г.В. Удосконалення системи професійної реабілітації інвалідів в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.07. К., 2011. 20 с.

Іпатов А.В. Медико-соціальна експертиза в системі державного управління професійною реабілітацією інвалідів в Україні : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01. Д., 2011. 241 с.

Лесько О.Й. Зайнятість та професійна реабілітація осіб з обмеженими фізичними можливостями (методологія, проблеми, шляхи вирішення) : дис... канд. екон. наук: 08.09.01. К., 2003. 262 с.

Маруніч В.В. Методичний посібник з питань реабілітації інвалідів ; Український держ. НДІ реабілітації інвалідів. Вінниця : О.Власюк, 2006. 212 с.

Оверчук В.А. Соціальна політика в контексті реабілітації та працевлаштування осіб з інвалідністю : [монографія]. Вінниця : Кушнір Ю.В., 2019. 298 с.

Реабілітація інвалідів : [монографія] / В. І. Шевчук [та ін.] ; Вінниц. нац. мед. ун-т ім. М. І. Пирогова. Вінниця : Данилюк В. Г. [вид.], 2013. 216 с.

Саранча І.Г. Особливості соціалізації осіб з порушеннями опорно-рухового апарату в умовах реабілітаційних центрів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03. К., 2013. 19 с.

Шевцов А.Г. Сучасні проблеми освіти і професійної реабілітації людей з вадами здоров'я : [монографія]. К. : Соцінформ, 2004. 199 с.

Шевчук В.І. Комплексна реабілітація інвалідів з наслідками травм та захворюваннями опорно-рухової системи : посібник; Український держ. НДІ реабілітації інвалідів. Вінниця : Книга-Вега, 2004. 316 с.

Шумна Л.П. Правові основи реабілітації інвалідів в Україні : дис... канд. юрид. наук: 12.00.05. О., 2002. 185 с.

Інклюзивний туризм

Безпека життєдіяльності туристів, екскурсантів, відпочивальників та працівників туризму (аспекти) : поправка до статті 45 Конституції України. Правила організації туристських маршрутів та користування ними (проект). Зміни та доповнення до правил дорожнього руху (проект). Туристські маршрути. Розслідування нещасних випадків. «Малий туризм» для реабілітації хворих та інвалідів. Рятувальні служби для туристів / уклад. В. І. Ляшенко, Д. А. Рибалко ; наук. ред. Н. В. Левун. Д. : Промінь, 2002. 116 с.

Белюсова Н.В. Інклюзивний туризм у системі реабілітаційної географії: від теорії до практики : монографія. Київ : Нац. авіац. ун-т, 2018. 343 с. :

Громадські організації та спілки осіб з інвалідністю як суб'єкти надання соціальних та реабілітаційних послуг засобами інклюзивного туризму в громаді : монографія / Кравченко О.О., Коляда Н.М., Каштан С.М.; Молоченко І.А. Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2020. 202 с.

Енциклопедія інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму : енциклопедія [Лепський В.В., Безлюдний О.І., Коляда Н.М., Кравченко О.О. та ін.]. Умань : Візаві, 2019. 562 с.

Жеребко І. А. Організаційно-змістові засади надання соціальних послуг людям з інвалідністю засобами інклюзивного туризму : монографія. Умань : Візаві, 2022. 245 с.

Кравченко О.О. Освітньо-виховний, реабілітаційний та оздоровчий потенціал інклюзивного туризму в умовах інклюзивного навчання : монографія. Умань : Візаві, 2022. 272 с.

Кучер П.В. Рекреаційно-туристичні ресурси Волинської області: сучасний стан, оцінка, оптимізація : автореф. дис. ... канд. геогр. наук : 11.00.11. Луцьк, 2021. 20 с.

Роль та перспективи розвитку лікувальних факторів в оздоровленні та реабілітації на курорті державного значення Бердянськ : зб. наук. праць, ювілейний / голов. ред. Л. І. Фісенко ; Закрите акціонерне товариство лікувально-оздоровчих закладів профспілок України «Укрпрофоздоровниця», Запорізька обласна рада профспілок, Закрите акціонерне товариство «Приазовкурорт». Бердянськ : [б.в.], 2007. 150 с.

Сміян І.С. Реабілітаційні фактори курортів : лекція. Тернопіль : [б.в.], 1995. 50 с.

Соціально-психологічна реабілітація дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму : кол. моногр. / [О. О. Кравченко, М. С. Міщенко, Н. В. Левченко [та ін.]; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2022. 413 с.

Чупіна К.О. Соціально-психологічна реабілітація здобувачів з обмеженнями життєдіяльності засобами інклюзивного туризму : монографія. Київ : Компринт, 2022. 183 с.

Шимонко І.Т. Санаторно-курортна реабілітація : [монографія]. Дрогобич : [РВВ Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка], 2010. 199 с.